

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА, ПЕРЕРОБКА ПРОДУКТІВ ТВАРИННИЦТВА ТА ЇХ ЗБЕРІГАННЯ

TECHNOLOGICAL ENSURING OF PRODUCTION, PROCESSING OF PRODUCTS OF ANIMAL ORIGIN AND THEIR PRESERVATION

УДК 637.127.577.15

Білик О.Я., асистент©

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ДОСЛІДЖЕННЯ АМІНОКИСЛОТНОГО СКЛАДУ АЛЬБУМІНОВИХ СИРІВ, ВИГОТОВЛЕНИХ З СИРОВИНИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Досліджено особливості амінокислотного складу альбумінового сиру урда з овечої сироватки, сумішей овечої та коров'ячої сироваток у різних співвідношеннях, а також проведена їх порівняльна оцінка.

Ключові слова: *сироватка овеча, сироватка коров'яча, суміші сироваток, незамінні амінокислоти, замінні амінокислоти.*

Вступ. Найбільш популярним продуктом, який виготовляють з овечого молока, є сир бринза. Разом з цим нераціонально використовується сироватка, яка є цінною сировиною для виробництва багатьох харчових продуктів. З цієї сироватки виготовляють альбуміновий сир – урда. Такий продукт, виготовлений виключно із овечої сироватки, є дорогим. Однак, використавши суміш овечої і коров'ячої сироватки, можна значно здешевити вартість готового продукту, а крім того, раціонально використати вторинну сировину.

Одним із найбільш цінних компонентів молочної сироватки є сироваткові білки. Вони відіграють дуже важливу роль у харчуванні людини, оскільки є одним з головних складників всіх клітин організму. Згідно з сучасними даними сироваткові білки володіють антиканцерогенними, імуномодулюючими властивостями, антибактеріальною активністю, протизапальним і токсинозв'язуючим ефектом [1,2,3]. Відомо, що не менш важливим фактором у біологічній цінності їжі є повноцінність білка, його

збалансованість за кількістю замінних та незамінних амінокислот. Повноцінні білки у своєму складі містять всі незамінні амінокислоти в оптимальному співвідношенні. Дефіцит тієї чи іншої амінокислоти в продуктах харчування впливає, передусім, на регенерацію білків. Зокрема, за умов відсутності валіну порушується координація рухів. Ізолейцин необхідний для нормального росту молодого організму. У разі його нестачі зменшується маса тіла. Лізин – одна з найважливіших незамінних амінокислот. Нестача лізину в їжі призводить до порушення кровотворення, зменшення кількості еритроцитів і зниження в них гемоглобіну, порушення кальцифікації кісток. Численні дослідження свідчать про важливу роль лізину у харчуванні людини [4]. Метіонін відіграє важливу роль в азотистій рівновазі організму. У молекулі метіоніну є легкорухлива метильна група, яка може порівняно легко передаватися на інші сполуки. Нестача треоніну призводить до зменшення маси тіла. Триптофан необхідний для утворення гемоглобіну і нормального росту організму. Фенілаланін відіграє важливу роль у діяльності щитовидної залози і утворює ядро в процесі синтезу гормону тироксину. Валін, лейцин та ізолейцин вважаються паливом для м'яз і становлять половину спожитого щоденно білка. Вони постійно утримують клітини від розкладу, зберігають баланс між природною деструкцією і синтезом [5].

Метою роботи було вивчення амінокислотного складу альбумінового сиру виготовленого з сироватки овечої та коров'ячої у різних співвідношеннях та його порівняльна оцінка.

Об'єктами досліджень були альбуміновий сир з овечої сироватки та сумішшю овечої і коров'ячої у співвідношенні 1:1, 1:3 та 3:1.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводилися у фермерських господарствах СВС «Сервіс» с. Костичани та с. Малинівка Новоселицького району Чернівецької області. Для порівняльної оцінки ми використовували сир виготовлений з овечої сироватки (контроль), а також овечої та коров'ячої сироватки у різних співвідношеннях: варіант 1 – 1 частина овечої та 1 частина коров'ячої сироватки (1:1), варіант 2 – 1 частина овечої і 3 частини коров'ячої (1:3), варіант 3 – 3 частини овечої і 1 частина коров'ячої сироватки (3:1).

Розділення та ідентифікацію амінокислот сирів проводили на автоматичному аналізаторі LC-6001 BIOTRONIK після подрібнення сирної маси, видалення жиру та осадження білкових сполук 10% трихлороцтовою чи сульфосаліциловою кислотами. Дослідження амінокислотного складу білків сирів здійснювали після їхнього гідролізу сумішшю 6 N соляної та 4% тіогліколевої кислот за температури 105-110°C протягом 48 годин у середовищі CO₂ та наступного випарювання під вакуумом за температури 45°C.

Результати дослідження. Аналіз амінокислотного складу дослідних альбумінових сирів (таб.1) показує, що загальна кількість незамінних амінокислот у всіх дослідних зразках сирів, виготовлених із різного співвідношення овечої і коров'ячої сироватки порівняно із сиром, що виготовлений лише із овечої сироватки була, нижча на 3 % у першому і близько 7,3 % у другому і третьому варіантах.

Таблиця 1.

Вміст незамінних амінокислот в альбумінових сирах, г/кг (M±m, n=3)

№ з/п	Назва амінокислоти	Альбуміновий сир			
		овечий	1:1	1:3	3:1
1	Валін	6,59±0,54	6,43±0,65	5,94±0,39	6,08±0,71*
2	Метіонін	3,08±0,32	2,97±3,01*	2,85±0,11	2,69±0,27
3	Лейцин	14,79±1,53	14,55±1,40	13,76±0,59*	13,57±1,77
4	Фенілаланін	4,66±0,33	4,60±0,34*	4,34±0,12	4,38±1,09
5	Гістидин	3,06±0,38	2,88±0,33	2,83±0,17	2,80±0,43
6	Лізин	13,13±1,44	12,88±1,88	12,39±2,5	11,88±0,92
7	Аргінін	3,97±0,44	4,15±0,54*	3,66±0,26	4,55±0,23
8	Треонін	7,56±0,50	7,21±0,82	6,76±0,16*	7,40±0,44
9	Триптофан	2,98±0,36	2,93±0,23	2,89±0,31	2,73±0,19
	Всього	59,82±4,94	58,60±3,22	55,42±3,60	56,08±5,99

Примітка: тут і надалі * $p < 0,05$

Цю різницю можна пояснити відмінностями амінокислотного складу овечої і коров'ячої сироватки. З літератури відомо, що вміст незамінних амінокислот у овечому молоці може бути більшим у 2,95 рази ніж у коров'ячому [6]. При детальному аналізі результатів дослідження спостерігається зниження кількості окремих незамінних амінокислот у всіх дослідних зразках виготовлених сирів. Наприклад кількість треоніну у першому варіанті, де кількість овечої і коров'ячої сироватки була однаковою, знизилась на 4,6 %, а у другому дослідному варіанті, де овеча сироватка складала 25 %, знизилась на 10,6 % порівняно із контрольним зразком ($p < 0,05$) (рис. 1).

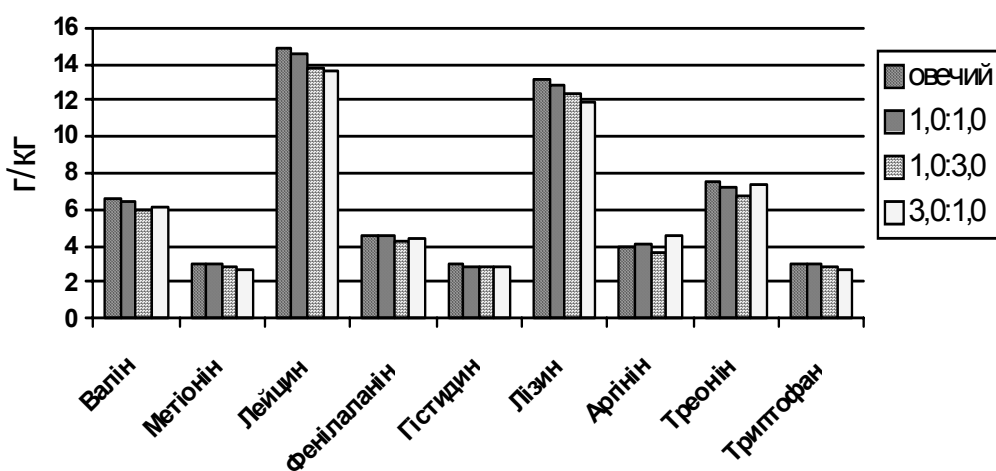

Рис.1. Вміст незамінних амінокислот в альбумінових сирах

Щодо кількості валіну, то найбільші різниці у вмісті цієї амінокислоти було відмічено у другому і третьому зразках, що було нижчим на 9,8 і 7,7 % відповідно. Нами також встановлено і зменшення загальної кількості сірковмісних амінокислот – метіоніну і цистину, у другому дослідному зразку

на 7,5 %, а у третьому зразку на 12,6 %. Що стосується лейцину, то його кількість знизилась на 7,0 % у другому і на 8,2 % у третьому варіантах порівняно до контрольного зразка. І також знизилась кількість лізину на 5,6 і 9,5 % у вище вказаних варіантах. Менш виражені різниці нами встановлено щодо таких амінокислот, як фенілаланіну, тирозину та триптофану.

Співвідношення замічних амінокислот альбумінового сиру представлено у таблиці 2. Згідно даних цієї таблиці аспарагінова і глютамінова кислот у сумі становлять третину всіх амінокислот, а саме від 30 до 32 г/кг. Цей продукт виявився бідним щодо таких амінокислот, як гліцин і цистин 3 та 4 г/кг відповідно. Набільший вміст проліну виявлено у варіанті 1. Порівняно з контролем його кількість була на 4,18 % більшою. Щодо вмісту серину, то його найвища концентрація виявлена у третьому варіанті 6,66 г/кг, що на 7,6 % є більше порівняно з показниками овечого сиру. Поряд з цим, найнижчий вміст серину виявлено у варіанті 2.

Таблиця 2.

Вміст замічних амінокислот в альбумінових сирах, г/кг (M±m, n=3)

1	Аспарагінова к-та	13,46±1,11	12,97±0,91	12,54±1,12	12,37±1,77
2	Серин	6,19±0,41	6,38±0,58	5,56±0,36	6,66±0,44*
3	Глютамінова к-та	19,35±1,62	19,18±1,78	17,88±1,23	18,41±1,23
4	Пролін	6,94±0,45	7,23±0,23*	6,30±0,54	6,53±0,66
5	Гліцин	3,14±0,14	3,11±0,17*	2,90±0,19*	3,24±0,12
6	Аланін	7,75±0,36	7,47±0,45	7,32±0,23	7,02±0,75
7	Цистин	3,40±0,12	3,25±0,17	3,22±0,22	3,05±0,17*
8	Тирозин	4,56±0,33	4,51±0,51	4,22±0,21	4,58±0,66
	Всього	64,79±5,48	64,10±1,21	59,94±5,09	61,86±3,98

Підтвердженням високої біологічної цінності білків альбумінових сирів є дані амінокислотного скору (табл. 3). Лімітуючими вважають ті амінокислоти, амінокислотний скор яких складає менше 100%. Амінокислотний скор показує процентний вміст кожної амінокислоти у досліджуваному білку відносно її вмісту в ідеальному білку (ячний білок) запропонованого Комітетом ФАО/ВОЗ.

Таблиця 3.

Амінокислотний скор альбумінових сирів, %

Назва незамінних амінокислот	Шкала ФАО/ВОЗ г/100г білка	Скор, % до шкали			
		овечий	1:1	1:3	3:1
Треонін	4,0	189,0	180,2	169,0	185,0
Валін	5,0	131,8	128,6	90,13	121,6
Метіонін+цистин	3,5	88,0	96,4	81,4	76,8
Лейцин	7,0	211,2	207,8	196,5	193,8
Фенілаланін+тирозин	6,0	77,6	76,6	72,3	73,0
Лізін	5,5	238,7	234,2	225,2	216,0
Триптофан	1,0	298,0	293,0	289,0	273,0
Всього	32,0	165,10	161,15	153,01	152,28

За результатами аналізу амінокислотного складу білків альбумінових сирів виготовлених із суміші овечої і коров'ячої сироватки у різних